

Toruń, dnia 12 sierpnia 2020

Prof. Aleksander Nalaskowski

RECENZJA

osiągnięć i dorobku naukowego

o. Dra Wita Pasierbka

w związku z jego ubieganiem się o stopień doktora habilitowanego

Wykształcenie Kandydata

O. Dr Wit Pasierbek jest jezuitą. Studiował filozofię w Wydziale Filozoficznym Towarzystwa Jezusowego w Krakowie, teologię na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie, teologię protestancką na Uniwersytecie w Innsbrucku, teologię dogmatyczną na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie.

Stopień doktora nauk teologicznych uzyskał w 1999 roku w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie (Wydział Teologiczny) na podstawie rozprawy: *Geneza i rozwój ruchu ekumenicznego i jego oddźwięk w katechezie młodzieżowej w Polsce*. Promotorem w przewodzie doktorskim był ks. prof. dr hab. Władysław Kubik SJ,

Ks. Wit Pasierbek jest od 1 października 1995 roku do chwili obecnej zatrudniony w Akademii Ignatianum w Krakowie.

Dorobek naukowy

Po uzyskaniu stopnia doktora opublikował 29 artykułów w czasopismach i wydawnictwach zwartych, 5 publikacji zredagował (lub współredagował) opublikował także 17 artykułów popularyzujących naukę, w tym 16 kilkustronicowych opracowań tematycznych z obszaru edukacji dorosłych w Polsce oraz 34 *Komentarze na Niedzielę*.

Prace Habilitanta były cytowane w innych tekstach naukowych. Liczba cytowań odnotowanych w Google scholar wynosi: 12, wskaźnik w indeksie Hirscha wynosi 3 w Impact z Research Gate to 8,76.

Osiągnięcie naukowe

Przedłożone do oceny osiągnięcie naukowe składa się z cyklu 10 artykułów, które zostały zebrane pod tytułem: *Dialogiczne i immanentno-transcendentne implikacje dla pedagogiki*.

A są to:

- *Aktualność transcendentnego charakteru antropologii teologicznej dla pedagogiki*, w: *Pedagogika wiary*, Hajduk A., Mółka J., (red.), Kraków 2007
- *Otwartość i tworzenie przestrzeni dla drugiego*, w: *(Bez) radność wychowania...?*, Marek Zb., Madej-Babula M., (red.), Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna „Ignatianum”, Kraków 2007
- *Antropologia immanentno-transcendentalna dialogu i jej implikacje edukacyjne*, „Horyzonty Wychowania” 44/2018
- *Jesuit philosophy of contemplative education*, „Horyzonty Wychowania”, 33/2018
- *Wohin geht unsere Jugend? w: Religiöses Lernen der Kirchen im globalen Dialog*, Gross E., Koenig K., (red.), LIT Verlag, Münster 2000, *Dokąd zmierza polska młodzież?*, Rocznik Sekcji Pedagogicznej Wyższej Szkoły Filozoficzno-Pedagogicznej „Ignatianum”, Kraków 2000
- *What God Do Young People in Poland Believe in?*, w: *Imagining God. Empirical Explorations from an International Perspective*, Ziebertz H-G. (ed.), Münster 2001, *W jakiego Boga wierzymy?* Rocznik Sekcji Pedagogicznej Wyższej Szkoły Filozoficzno-Pedagogicznej „Ignatianum”, Kraków 2001
- Pasierbek W., Fearn M., Ziebertz H-G., *Perceptions of Religious Education among Polish and German Young People*, w: *Towards a European Perspective on Religious Education*, Larsson R., Gustavsson C., (ed.), Författarna, 2005. Pasierbek W., Fearn M., Ziebertz H., *Poglądy młodzieży polskiej i niemieckiej dotyczące wychowania religijnego perspektywa empiryczna*, „Paedagogia Christiana”, 1 /2005
- Pasierbek W., Fearn M., Ziebertz H-G., (2005), *Poland: Family and Faith, w: Future, Youth in Europe I. An International Empirical Study about Life Perspectives*, Ziebertz H-G., Kay W.K., Pasierbek W., Riegel U., Ziebertz H-G, *Poland: Religious Individualisation among Youth*, w: *God, Youth in Europe II. An international Empirical Study about Religiosity*, Ziebertz H-G., Kay W. K., (ed.), Münster 2006
- Pasierbek W., Riegel U., *Religion and the Polarity of Generations, /w:/ Youth in Europe III. An International Empirical Study about the Impact of Religion on Life Orientation*, Ziebertz H-G., Kay W. K., Riegel U., (red.), Münster 2009

Udział w projektach badawczych

Ks Dr Wit Pasierbek w latach 2000- 2009 brał udział w międzynarodowym projekcie dotyczącym poglądów młodzieży na życie i religię: *An International Empirical Study about the Religious and Life Perspectives of Young People*

W latach 2006-2010 brał udział w projekcie międzynarodowym dotyczącym edukacji dorosłych *European InfoNet Adult Education*, Od roku 2009 do tej pory uczestniczy w międzynarodowym projekcie dotyczącym edukacji religijnej w Rosji i Europie w wiekach XVI – XXI (*Международный научный исследовательский проект «Религиозное образование в России и Европе в XVI–XXI веках, The religious education in Russia and Europe in the XVI – XXI centuries*). W projekcie biorą udział ośrodki naukowe z Rosji, Włoch i Polski.

Zarządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w 2018 r. został powołany do zespołu realizującego projekt pod nazwą *Polonia Restituta. Dekalog dla Polski w 100-lecie odzyskania niepodległości*.

Od grudnia 2018 roku jest kierownikiem projektu *Kształtowanie i upowszechnianie wiedzy humanistyczno-społecznej- Słowniki społeczne w ramach programu „Dialog”* (decyzja Ministra Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego). Celem projektu jest opracowanie 4 tomów (w języku polskim i angielskim) słowników społecznych, stworzenie platformy internetowej dla słowników i propagowanie polskiej myśli społecznej w świecie nauki.

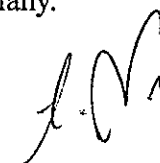
Udział w konferencjach naukowych

Ks. Dr Wit Pasierbek uczestniczył w 22 krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych, m. in. w Krakowie, Warszawie, Rzeszowie, Krynicy, Wrocławiu, Szczyrku, Eichstätt (Niemcy), Würzburg, (Niemcy), Santa Clara (USA), Washingtonie (USA), Valled' Aosta (Włochy), Rzymie, Moskwie , Smoleńsku (Rosja), Rydze (Łotwa). Od początku września 2000 roku do końca maja 2001 roku przebywał w Bostonie (USA) w ramach stażu formacyjnego i naukowego w Boston College.

Działalność organizacyjna i pełnione funkcje

Ks. dr Wit Pasierbek w latach 2010-2014 pełnił funkcje dziekana Wydziału Pedagogicznego Akademii Ignatianum w Krakowie oraz p.o. dyrektora Instytutu Politologii na Wydziale Pedagogicznym Akademii Ignatianum w Krakowie (2010– 2014). W latach 2007-2010 był tam prodziekanem Wydziału Pedagogicznego.

Ks. dr Wit Pasierbek za swoją pracę był wielokrotnie nagradzany i wyróżniany.

Osiągnięcie główne

Otrzymałem do oceny dorobek teologa. Nie mam wątpliwości, że znakomicie wykształconego w swojej dziedzinie na kilku ważnych uczelniach europejskich fachowca. Autora wielu publikacji, z których niemała część ukazała się w wersji obcojęzycznej. Jednakowoż nie jestem specjalistą od teologii i poza liczbą publikacji nie jestem w stanie ocenić ich jakości. Zestaw dokumentów mających stanowić podstawę do oceny dorobku i aspiracji habilitacyjnych o. dra Wita Pasierbka otrzymałem jako pedagog i tylko stąd mogę czerpać kryteria oceny. Również dlatego, że postępowanie habilitacyjne ulokowano w dziedzinie nauk społecznych i w dyscyplinie pedagogika. A skoro tak, to mam jednoznacznie odpowiedzieć na pytanie czy jestem za nadaniem Kandydatowi stopnia doktora habilitowanego z pedagogiki z wszystkimi tego konsekwencjami (np. możliwością promowania doktorów w tej dyscyplinie czy ocenianiem innych habilitacji).

Z dorobkiem Habilitanta zapoznałem się szczegółowo. Przeczytałem wszystkie dołączone do dokumentacji materiały i artykuły nie poprzestając na tych, które wskazano jako osiągnięcie główne.

O. dr W. Pasierbek jest propagatorem (wyznawcą?) buberowskiej filozofii dialogu i personalizmu dialogowego. Ten wątek przewija się w niemal wszystkich jego publikacjach, a w zestawie stanowiącym osiągnięcie główne w sześciu na dziesięć artykułach. Można by nawet powiedzieć, że to jeden i ten sam artykuł ukazujący w różnym świetle ten sam problem. Stosując język guilfordowski: płynność jest tu wysoka ale giętkość niska.

To co niestety charakterystyczne dla tych opracowań, to zupełne pominięcie kontekstu naukowego rozważań. Autor zdaje się być przekonany, że personalizm dialogowy tylko na gruncie buberowsko-tischnerowskim zyskał właściwe obywatelstwo. Zupełnie pomija prace M. Ziemskiej, M. Śnieżyńskiego, U. Ostrowskiej, A. Cudowskiej czy J. Korczaka, ograniczając się w tym ostatnim przypadku do przywołania rozpraw J. Tarnowskiego – znakomitego interpretatora myśli korczakowskiej. W ten sposób rozważania o personalizmie dialogowym nie zyskują kontekstu pedagogicznego i tym samym trudno je zaliczyć do osiągnięć w obrębie tej nauki. Dzieje się tak mimo, że Autor w zasadzie w każdym tytule używa terminów „edukacja” czy „pedagogika”, ale nie daje czytelnikowi szans na wiedzę o jaką edukację, jak definiowaną mu idzie czy o tę rozumianą wężej (jak n. u K. Sośnickiego) czy tę pojmowaną szeroko, niemal jednokładną z pojęciem socjalizacji (jak np. u R. Borowicza). Zatem wbrew tytułom nie zostają tu przerzucone mosty między filozofią a pedagogiką. Wydaje mi się, że powodem jest tutaj nieznamość nie tylko dzisiejszej pedagogiki, ale i pedagogicznej klasyki, która u Habilitanta objawia się w niemal zupełnym zignorowaniu lub zdawkowym potraktowaniu dorobku takich postaci jak Kunowski, Sośnicki, Mysłakowski, Hessen czy Bagrowicz (przywoływany śladowo w jednym z tekstów) albo Śliwerski. Powoduje to, że wskazany do oceny dorobek nie ma charakteru pedagogicznego i tak

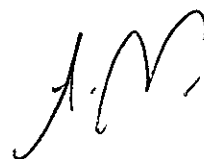

naprawdę doskonale się bez pedagogiki obywa, przez co jest od niej krańcowo odległy, a rzecz by nawet obcy. Edukacja czy pedagogika są w nim zaledwie i wyłącznie hasłem, ale na pewno nie wiedzą. Nawet jeśli stanowią lub będą stanowić inspirację dla pedagogów, to o słuszności ambicji habilitacyjnych przesądza konkretny, możliwy wkład w daną dyscyplinę, a nie fakt, że kogoś się inspiruje czy zachęca do poszukiwań. Wiedza jest tym co wiemy, a nie tym czego poszukujemy. I postępowanie awansowe tak nie działa. Naprawdę osiągnięcie naukowe z pedagogiki nie może dużym kołem pedagogiki omijać. A tak jest w tym przypadku. Filozofia, socjologia, antropologia, psychologia, teologia mogą stanowić rodzaj „nauk pomocniczych” i bez wątpienia stanowią, o czym przekonują rozprawy pedagogiczne, ale nie są pedagogiką jako taką i nie mogą być jej ersatzem.

Wskazany do oceny dorobek zawiera także trzyczęściowy cykl artykułów napisanych przez Habilitanta wspólnie z niemieckimi pedagogami. To raport z przeprowadzonych na bardzo dużej próbie młodzieży prósciotkich badań sondażowych dotyczących zagadnień „rodzina i wiara”, „religia i różnice pokoleniowe”, „różnic w religijności młodzieży”, „w jakiego Boga wierzą młodzi”, „młodych Polaków i Niemców percepcja edukacji religijnej”. Z nieznanym mi przyczyn materiałny te otrzymałem w języku angielskim i powyższe sformułowania są moim tłumaczeniem. Nie bardzo znam przyczyny tego zabiegu lingwistycznego, bo z wykazu wynika, że prace te ukazały się także w języku polskim. Z czytaniem, jako autor licznych przekładów, nie miałem problemu, ale zdziwienie pozostało. Niestety i tutaj trudno o znalezienie pedagogiki. To prawda, że rodzina, młodzież, różnice międzypokoleniowe są/bywają przedmiotem rozpoznania pedagogicznego. Zwłaszcza na gruncie pedagogiki społecznej. Istnieje nawet subdyscyplina „pedagogika rodziny” czy „teoria szkoły”. Ale to nie przesądza, że wskazane teksty mają charakter rozważań pedagogicznych, bo nie mają. Rodzina, młodzież, generacje, a także szkoła są także obiektem zainteresowania psychologów, socjologów, teologów, a nawet historyków czy demografów. Czy i ich prace mielibyśmy uznać za pedagogiczne?

Jednocześnie muszę stwierdzić, że ukazane opracowania mieszczące się w obszarze socjologii religii są w istocie znakomite, a wyniki w nich przedstawione z całą pewnością mogą być przez pedagogów społecznych potraktowane jako materiał, który po wtórnej analizie danych może być dla pedagogiki pożyteczny. Doceniam też, jako osoba, która przeszła przez surową szkołę badań terenowych, tytaniczny wysiłek autorów w przeprowadzaniu badań. To była ogromna robota.

Niestety i tutaj daje o sobie znać brak pedagogiki. W typowy dla socjologii (także socjologii religii) sposób autorzy zatrzymują się na etapie udzielenia odpowiedzi na pytanie *jak jest*. Przedstawiają dane empiryczne przedstawiające pewien obraz rzeczywistości. Pedagogika jednak ma wpisane w krwiobieg pytanie *dlaczego tak jest*, pytanie które wydaje się być autorom, z racji ich podejścia badawczego najzupełniej obojętne.

W artykule dotyczącym percepcji nauczania religii w szkołach czytamy „*national difference play a major role in shaping perceptions of ideal RE*” (różnice narodowe odgrywają dominującą rolę w modelowaniu /kształtowaniu postrzegania ideału edukacji religijnej). Przecież to wniosek rewolucyjny! To znaczy, że narodowość jako zmienna niezależna warunkuje postrzeganie rzeczywistości. Jak rozumiem dotyczy to cechy, na którą nie mamy wpływu, do której jesteśmy od urodzenia przypisani, a zatem na określony typ religijności (ergo postrzegania edukacji religijnej) jesteśmy skazani genetycznie?! A więc nie kultura, nie tradycja czy historia, ale narodowość. To znaczy, że niemieckie dziecko wychowywane od urodzenia w polskiej rodzinie, będzie wierzyło w Boga „po niemiecku”? Brawura tego wnioskowania przerasta możliwości pojmowania prowincjonalnego profesora pedagogiki. Aż się boję pomyśleć, że na tym gruncie może wyrosnąć jakieś chrześcijaństwo narodowe.

Muszę też tu wyrazić zastrzeżenie metodologiczne. Mam przekonanie bowiem, że autorzy popełnili błąd. Otóż, wykrycie korelacji dwóch zmiennych (płci, narodowości, etc.) z poglądami na nauczanie religii w żaden sposób nie upoważnia do stwierdzenia, że jedna zmienna ma wpływ na drugą. Wpływu w naukach społecznych zbadać się praktycznie nie da gdyż w tym obszarze badań przestrzeganie zasady II kanonu Milla jest zwyczajnie nieosiągalne. Zatem orzekanie o wpływie płci czy narodowości na opinię o nauczaniu religii nie wytrzymuje sprawdzianu wzorem

ABC\abc

BC/bc

Pod każdym z wymienionych tekstów pedagog mógłby napisać pytanie „no i co z tego?”. Gdyby były to opracowania pedagogiczne takiego pytania nie byłby w stanie postawić.

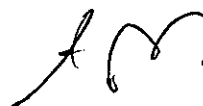
Pozostała część dorobku

Oprócz osiągnięcia głównego w dokumentacji znalazły się inne prace o. dra Wita Pasierbka. Większość z nich mieści się w 100% w obszarze teologii, duchowości jezuickiej czy w szeroko pojętej historii Kościoła.

Są tu książki pod jego współredakcją, a w tym jubileuszowy, naprawdę znakomity i opasły tom „Horyzontów Wychowania” (z kilkoma ważnymi tekstami pedagogicznymi, np. H. Hanisch’a „Sumienie. Aspekty psychologiczne i pedagogiczne” czy wytwornie wydany tom Polonia Restituta. Dekalog dla Polski w 100-lecie odzyskania niepodległości.

Moją uwagę zwrócił też artykuł zamieszczony w „Kwartalniku Pedagogicznym” *Wychowanie moralne i sumienie człowieka*, napisany wspólnie z Z. Markiem. Dlaczego Habilitant nie włączył go do osiągnięcia głównego? Tam wreszcie znajdujemy odwołania do pedagogiki i pedagogów. Ale być może to zasługa współautora tekstu.

Jak wynika z dokumentacji o. dr W. Pasierbek nie jest autorem żadnej książki. A to dodatkowo osłabia ten wniosek.

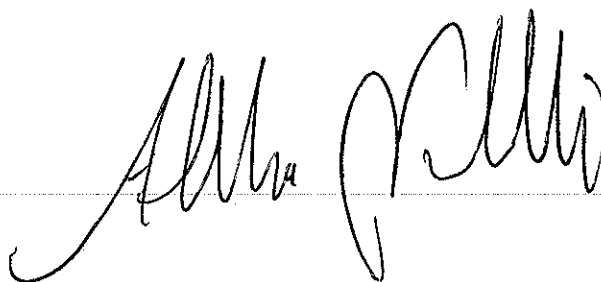
Podsumowanie

Bez satysfakcji, nade wszystko z autentyczną przykrością stwierdzam, że przesłany mi do oceny dorobek w żaden sposób nie przekonuje mnie o zasadności ubiegania się o. dra Wita Pasierbka o stopień doktora habilitowanego z pedagogiki, podkreślam – z pedagogiki. Moja opinia zawiera ocenę otrzymanych materiałów wyłącznie pod tym względem. W żaden sposób nie jest pełną i wielostronną opinią, nie jest też osądem pracy tego szacownego i pracowitego kapłana i doskonałego kaznodziei.

1. Dorobek nie mieści się w standardach przyjmowanych w ocenie monografii i badań z zakresu pedagogiki akademickiej.
2. Autor w żadnej z publikacji nie wykazał się gruntowną wiedzą z zakresu pedagogiki akademickiej, znajomością jej podwalin, znaczących autorów, istotnych osiągnięć dawniejszych i obecnych.
3. Oceniane materiały nie stanowią istotnego czy oryginalnego wkładu w pedagogikę akademicką.

KONKLUZJA

Wobec powyższego zgodnie z *Ustawą o tytułach i stopniach naukowych z dnia 14 marca roku 2003, z późniejszymi zmianami, jak z i ustawą z dnia 3 lipca 2018 – formułuję ocenę negatywną przedstawionego mi dorobku naukowego o. dra Wita Pasierbka i wnioskuję do Wysokiej Rady Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego o niedopuszczanie Go do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego. Ocenę powyższą napisałem zgodnie ze stanem swojej wiedzy i w zgodzie z sumieniem.*

A handwritten signature in black ink, consisting of several stylized, overlapping loops and curves, positioned at the bottom right of the page.